

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

ZGODOVINA

Izpitna pola 1

Sreda, 6. junij 2007 / 90 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli je 25 nalog iz obče zgodovine. Odgovore vpisujte v za to predvideni prostor z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Pišite razločno in čitljivo. Nečitljive rešitve in nejasni popravki se točkujejo z nič (0) točkami.

Dobro preglejte ilustrativno gradivo, saj Vam bo pomagalo pri reševanju nalog.

Ob nalogah je v oklepaju navedeno število točk. Za napačne odgovore ne dobite negativnih točk, točkovani pa so tudi delni odgovori. Pazite na zahteve pri posameznih vprašanjih, saj upoštevamo samo toliko elementov, kot jih je navedeno.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

PRAZNA STRAN

Obrnite list.

OD ZDRUŽITVE ITALIJE DO KONCA PRVE SVETOVNE VOJNE

1. Italija je tudi po dunajskem kongresu ostala razdeljena na več držav. V velikem delu Italije so imeli neposredno ali posredno oblast Habsburžani. Navedite pokrajini, v katerih so imeli Habsburžani neposredno oblast. Imenujte tudi najmočnejšo italijansko državo, okrog katere se je sredi 19. stoletja začelo gibanje za združitve Italije.

(2 točki)

Zemljevid 1

(Vir: Oxfordova enciklopedija zgodovine 2, str. 236. DZS. Ljubljana, 1993)

2. Po dunajskem kongresu se je začelo krepiti moderno nacionalno gibanje tudi v sedmih malih in srednje velikih državah na Apeninskem polotoku. Navedite ime tajne revolucionarne organizacije, ki je bila najbolj dejavna v začetku dvajsetih let 19. stoletja. Kratko pojasnite tudi izvor njenega imena.

(2 točki)

3. Na začetku tridesetih let je bila v Marseillu ustanovljena nova revolucionarna organizacija Mlada Italija.

Kdo je bil ustanovitelj in idejni vodja te organizacije?

Pojasnite, kakšni so bili temeljni cilji te organizacije (vsaj dva), in njene metode delovanja.

(3 točke)

Mlada Italija je bratenje – bratstvo Italijanov, ki verujejo v zakon napredka in dolžnosti, prepričani, da bo Italija postala Nacija, s svojimi močmi ..., ki se zavedajo, da so neuspehi iz preteklosti posledica ne šibkosti, temveč slabega vodenja revolucionarnih elementov, ki vedo, da skrivnost moči izvira iz doslednosti in enotnosti skupnega navora ... enotni v društvo, posvetijo misel in dejanje, da bi iz Italije gradili Nacijo enakih in svobodnih. Ena, neodvisna, suverena.

(Vir: Spini, G., 1975: Documenti e profilo storico, str. 113. Ed. Cremonese. Firenze)

4. Leto 1848 so tudi v Italiji hoteli izkoristiti za osvoboditev izpod tuje nadoblasti in združitev. Razložite primer takšnega ravnanja v Italiji.

Navedite tudi znanega avstrijskega maršala, ki so ga pregnali iz Milana.

Navedite, katera italijanska država je hotela izkoristiti vojno proti Avstrijcem za združitev Italije.

(3 točke)

5. Neuspešen poizkus združitve Italije v letu 1848/49 ni omajal gibanja za združitev Italije. Vodilno vlogo pri združevanju je odslej imelo kraljestvo Piemont – Sardinija. Obkrožite tri pravilne odgovore.
- (3 točke)
- A Glavne zasluge za združevanje Italije je imel piemontski ministrski predsednik Camillo Benso de Cavour.
 - B Cavour se je zavedal, da bodo Italijo lahko združili le z lastnimi silami.
 - C V boju proti avstrijski nadoblasti se je Cavour naslonil predvsem na Garibaldijeve prostovoljce.
 - D Vojaška udeležba Piemonta – Sardinije v krimski vojni je v Franciji in Veliki Britaniji okrepila naklonjenost ideji združitve Italije.
 - E Piemont – Sardinija je v krimski vojni dosegel več pomembnih zmag in svojo vojsko izuril za kasnejšo vojno z Avstriji.
 - F Poleti leta 1858 je Napoleon III. na tajnem sestanku v Plombieresu obljubil Piemontu – Sardiniji vojaško pomoč proti Avstriji.
6. Cavourjeva politika združevanja Italije je v začetku leta 1860 le prinesla rezultate. Navedite, katere države in pokrajina so bile spomladi 1860 priključene Sardiniji (Piemontu) in kako so potrdili to priključitev.
- (2 točki)
7. Velike zasluge za končno združitev Italije je imel Giuseppe Garibaldi. Navedite, v kateri deželi in proti kateri državi je začel Garibaldi upor leta 1860. Pojasnite nadaljnji potek dogodkov do razglasitve Kraljevine Italije.

(3 točke)

Giuseppe Garibaldi s privrženci odpluje 6. 5. 1860 iz Genove in po 5 dnevih pristane v Marsali ... Njegovim enotam prostovoljcev se naglo pridružujejo uporni kmetje. ... Proti koncu maja se Garibaldiju posreči v tridnevni bitki zavzeti Palermo in prisiliti Burbone h kapitulaciji. Garibaldi zaradi svojih vojaških dejanj zaslovi kot junak italijanskega osvobodilnega gibanja. Hitro postavi začasno vlado in prek nje razglasi splošno vojaško obveznost, da bi lahko z redno vojsko nadaljeval osvobodilni boj na italijanskem polotoku. Sredi avgusta prekoračijo njegovi vojaki Mesinski preliv in pridejo že 7. 9. v Neapelj, ker jih prebivalstvo navdušeno pozdravi.

(Vir: Kronika človeštva, str. 744. Založba Mladinska knjiga, Ljubljana, 1997)

8. Kraljevina Italija je bila razglašena leta 1861.
Navedite dve ozemlji, ki sta po razglasitvi Kraljevine Italije ostali zunaj nje.
Pod čigavo nadoblastjo sta bili?
Pojasnite, zakaj Rim takoj po združitvi ne postane glavno mesto Italije, ter razložite odnos med novonastalo državo in papeško državo po letu 1870.

(4 točke)

9. Revolucija se je iz Francije razširila v države Nemške zveze, kjer so si poleg meščanskih zahtev po ustavi, svobodi govora, tiska in odpravi fevdalizma prizadevali še za združitev nemških dežel. V ta namen se je v Frankfurtu ob Maini sestal vsenemški parlament in oblikoval dva načrta nemške združitve.

Navedite, kako se je imenoval načrt, ki ga razberete iz spodnjega vira.

Kratko opišite še vsebino drugega načrta.

Po viru pojasnite, kako želijo poslanci doseči združitev Nemčije.

(3 točke)

Resnična enotnost mora zajeti vse nemške dežele. Kakšno izgubo moči, ozemlja, prebivalstva bi pomenila izločitev Avstrije, o tem je bilo že dovolj govorjenja. Dodajmo še tole: Nemčija bi bila osiromašena za moč duha in občutja, ki živi v osmih milijonih prebivalcev Avstrije. Ne odbijte je! Ne ustanovite sploh nobene posamične države. Rešite volilno pravico, to dragoceno ljudsko pravico, zadnje in v prihodnost učinkujoče znamenje ljudskega izvira nove sile. Ne bo je glave, ki se bi bleščala nad Nemčijo, ne da bi bila maziljena s polno kapljo demokratičnega olja.

(Vir: Zgodovina v slikah 14, str. 66647. DZS. Ljubljana, 1978)

10. Po imenovanju Otta von Bismarcka se je začelo naglo reševati nemško vprašanje. Pojasnite kako se je Bismarck odločil združiti Nemčijo. Kako je izločil Avstrijo kot možno združiteljico Nemčije?

(2 točki)

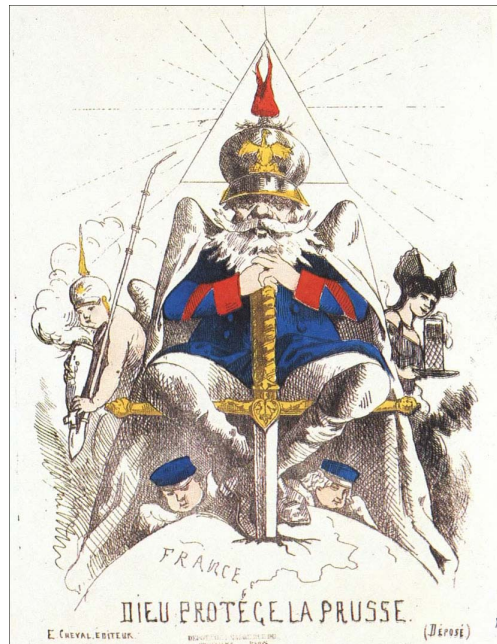
Slika 1

Otto von Bismarck

(Vir: Cvirm, J., Studen, A., 2004: Učbenik za tretji letnik gimnazije, Zgodovina 3, str. 67. DZS. Ljubljana)

Slika 2

(Vir: Granda, S., Rozman, F., 1999: Učbenik za tretji letnik gimnazije, Zgodovina 3, str. 19. DZS. Ljubljana)

11. S številkami od 1 do 6 določite vrstni red združevanja Nemčije od najstarejšega do najmlajšega dogodka.

(3 točke)

_____ Francija napove vojno Prusiji.

_____ Severnonemška zveza dobi liberalno ustavo in federativno ureditev.

_____ Prusija in Avstrija napadeta Dansko ter zasedeta Schleswig in Holstein.

_____ Otto von Bismarck postane ministrski predsednik Prusije.

_____ Pruski kralj Viljem I. je v zrcalni dvorani v Versaillesu imenovan za nemškega cesarja.

_____ Z mirovno pogodbo v Pragi je razpuščena Nemška zveza.

12. Po sklenitvi miru s Francijo maja 1871 se je Nemško cesarstvo tudi ozemeljsko okrepilo. Kateri dve pokrajini je Nemško cesarstvo pridobilo po vojni s Francijo?

(1 točka)

13. Pojasnite spodaj navedena pojma, povezana z nemškim in italijanskim imperializmom.

(2 točki)

IREDDENTA

DRANG NACH OSTEN UND SÜDEN

14. Po berlinskem kongresu sta se zaradi teženj po hegemoniji na eni strani in željami po izravnavi moči na drugi strani oblikovali dve zvezi.
Povežite črko pred zvezo z ustrežno državo, tako da črko napišete na ustrezno črto v levem stolpcu.

(3 točke)

A antanta	_____	Nemčija
B centralne sile	_____	Francija
	_____	Rusija
	_____	Turčija
	_____	Avstro – Ogrska
	_____	Velika Britanija

15. Vojaški spopad med taboroma se je zdel v začetku dvajsetega stoletja neizogiben in čakati je bilo treba le še na primeren povod.
V krajšem razmišljanju opišite dogodke, ki so pripeljali do začetka svetovnega spopada. Pri zapisu upoštevajte naslednje elemente: vzroki za izbruh vojne, dogodek v Sarajevu in udeleženci, avstro-ogrski ultimatum Srbiji, vzroke in posledice srbske zavrnitve ultimata in navedba države, ki je samo ob začetku vojne razglasila nevtralnost, in razlogi za takšno ravnanje.

(5 točk)

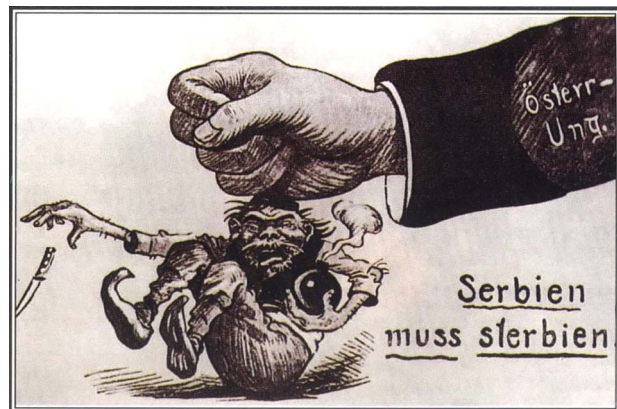
Nenadoma sem zaslišal ljudi, ki so vzklikali »Živel«. Takoj nato sem zagledal avtomobil. Poskušal sem prepoznati prestolonaslednika, poznal sem ga s časopisnih slik. Ko se je približal drugi avtomobil, sem prepoznal prestolonaslednika, ki je sedel v njem. Videl sem tudi gospo, ki je sedela poleg njega, in razmišljal, ali naj streljam ali ne. V tistem trenutku me je objel čuden občutek in s pločnika sem nameril v prestolonaslednika. Avtomobil je vozil počasneje kot na ovinku ...

(Vir: Piekalkiewicz, J., 1996: Prva svetovna vojna, str. 13. DZS. Ljubljana)

... da bo začela preiskavo proti udeležencem v zaroti 28. junija, ki so na srbskem ozemlju. Pri tej preiskavi naj bi sodelovali organi, ki jih bo določila cesarsko-kraljeva vlada ...«

(Vir: Weber, T., Novak, D., 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in sliki, 1900–1918, str. 25. DZS. Ljubljana)

Slika 3

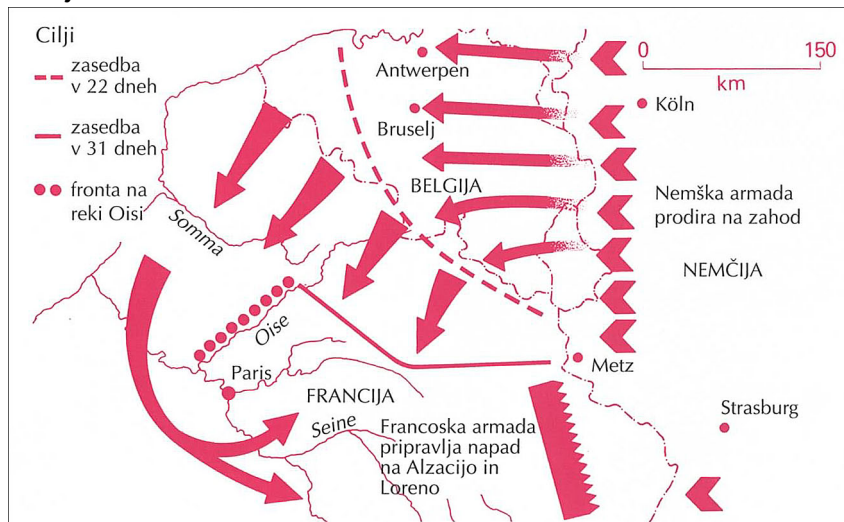

(Vir: Repe, B., 2005: Zgodovina za 4. letnik gimnazij, Sodobna zgodovina, str. 29. Modrijan. Ljubljana)

16. Na zahodni fronti sta se spopadli Nemčija in Francija, ki ji je priskočila na pomoč tudi Velika Britanija.
Opišite vojaški načrt, ki ga je Nemčija uporabila pri napadu na Francijo.
Navedite še dve fronti, ki sta bili odprti leta 1914 v Evropi.

(2 točki)

Zemljevid 2

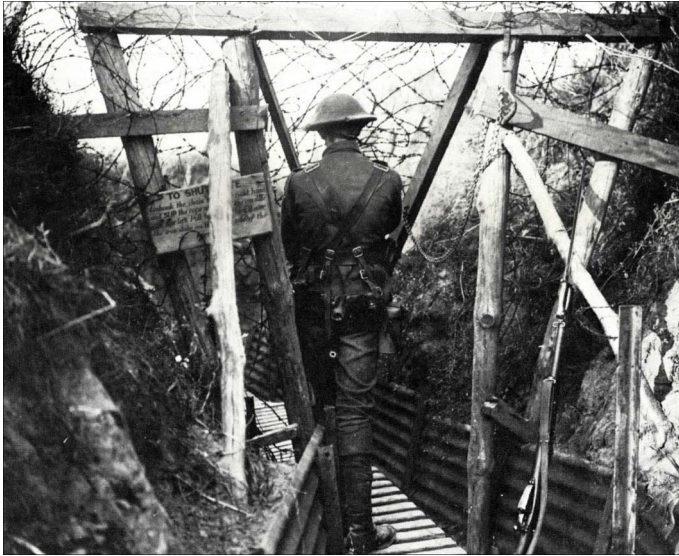

(Vir: Dolenc, E., Gabrič, A., 2002: Učbenik za četrti letnik gimnazije, Zgodovina 4, str. 17. DZS. Ljubljana)

17. Po propadu hitre vojne se bojevanje na zahodu spremeni v pozicijsko vojno. Opišite dve značilnosti pozicijske vojne.

(2 točki)

Slika 4

(Vir: Stoletje svetovnih vojn, str. 59. Cankarjeva založba. Ljubljana, 1981)

18. Na zahodni fronti je leta 1916 med Nemčijo in Francijo potekala bitka, ki je postala simbol največjega izčrpanja v dotedanji vojaški zgodovini. Navedite, pri katerem kraju je potekala ta bitka.

(1 točka)

19. V prvi svetovni vojni so uporabili tudi nekatera množična uničevalna orožja. Obkrožite črke pred omenjenim orožjem.

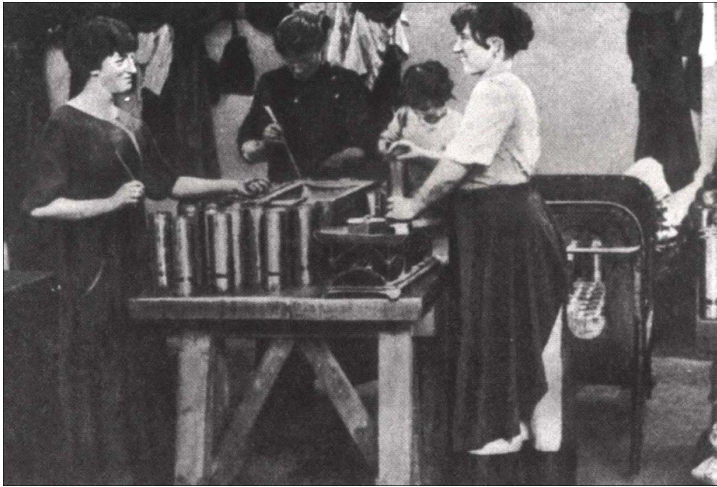
(2 točki)

A revolver	E protiletalski mitraljez
B bojni strup	F letala
C tank	G jadrnice
D jedrska bomba	H vinčesterka

20. Vojna je prizadela tudi civilno prebivalstvo.
Po slikovnem gradivu pojasnite vlogo žensk v gospodarstvu.
Navedite še dve posledici vojne za civilno prebivalstvo.

(3 točke)

Slika 5

(Vir: Piekalkiewicz, J., 1996: Prva svetovna vojna, str. 182. DZS. Ljubljana)

Slika 6

(Vir: Piekalkiewicz, J., 1996: Prva svetovna vojna, str. 244. DZS. Ljubljana)

21. Italija je 26. aprila 1915 v Londonu podpisala pogodbo, v kateri ji je antanta obljubila velik del avstro-ogrskega ozemlja, v zameno pa je stopila v vojno na strani antante. Navedite ozemlja, ki bi jih je po tej pogodbi dobila Italija, in najpomembnejše bojišče na frontni črti, ki ga je Italija odprla proti Avstro-Ogrski.

(2 točki)

22. Fronta med Italijo in Avstro-Ogrsko je potekala po visokogorskem svetu, zato so naravne razmere zahtevale od napadalcev in branilcev velike napore ter izredno strateško domiselnost in tehnično iznajdljivost. Opišite posebnosti bojevanja v visokogorju.

(2 točki)

Slika 7

(Vir: Simič, M., 1996: Po sledih soške fronte, str. 25. Mladinska knjiga. Ljubljana)

23. Dogodke na soški fronti sta v romanih opisala tudi dva znana pisatelja, udeleženca bojev na soški fronti.
Obkrožite črki pred pravilnima odgovoroma. (1 točka)
- A Ernest Hemingway – Zbogom orožje
 - B Simon Gregorčič – Soči
 - C Prežihov Voranc – Doberdob
 - D Ivan Pregelj – Tolminci
24. Dolgotrajna vojna je v vseh vojskujočih državah povzročala nezadovoljstvo, v Rusiji pa je nezadovoljstvo preraslo v revolucijo,
Navedite temeljne razloge za naraščanje nezadovoljstva v Rusiji leta 1917.
V katerem mestu se je začela oktobrska revolucija?
Pojasnite dva odloka kongresa sovjetov, ki se je sestal takoj po oktobrski revoluciji. (3 točke)
25. Novembra 1918 se je s porazom centralnih sil končala prva svetovna vojna. Poleg brezštevilnih človeških žrtev, velike materialne škode in vsesplošnega pomanjkanja je povzročila tudi razpad velikih imperijev v Evropi.
Naštetje tri imperije, ki so po prvi svetovni vojni razpadli. (1 točka)

PRAZNA STRAN